proLékaře.cz | 14.2.2026

Vzpomínka na významnou plzeňskou mikrobioložku MUDr. PhMr. Marii Valchovou

V září roku 2017 nás navždy opustila ve věku 89 let významná česká mikrobioložka MUDr. PhMr. Marie Valchová, která tomuto krásnému oboru zasvětila celý svůj život. I když její další velkou zálibou bylo cestování a poznávání jiných krajů v České republice i ve světě, dá se říci, že byla plzeňskou patriotkou. V Plzni se narodila, vychodila základní školu a po ní zde vystudovala i reálné dívčí gymnázium. Po té si na pár let „odskočila“ na vysokoškolská studia do Prahy. Svoji druhou vysokou školu již absolvovala opět v Plzni a zde také strávila celou svoji profesní kariéru.

Na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze byla přijata v roce 1949 a zde také po ukončení studia získala titul PhMr. – magistra farmacie (Farmaceutická fakulta byla ještě součástí Přírodovědecké fakulty UK). Její největší touhou ale bylo dále studovat na lékařské fakultě. Splnění tohoto cíle nebylo vůbec jednoduché. Mládí prožila jen s maminkou s vdovským důchodem, a tak nebylo možné studovat další vysokou školu bez stipendia. Musela si proto na studia přivydělávat a snad jen náhoda rozhodla, že získala práci v mikrobiologických laboratořích tehdy Státního zdravotního ústavu v Plzni. (Z této instituce se v roce 1952 strukturalizovala Krajská hygienicko-epidemiologická stanice). Svůj sen proměnila ve skutečnost v roce 1958, kdy odpromovala na Lékařské fakultě v Plzni.

Po odtržení Odboru epidemiologie z tohoto pracoviště byla dr. Valchová v roce 1960 jmenována vedoucí Mikrobiologického odboru KHES v Plzni. Problematiku mikrobiologie však měla na starosti i do tohoto rozdělení. Za celou dobu jejího působení bylo neustále rozšiřováno spektrum prováděných vyšetření a pracoviště se rozvíjelo vznikem nových, samostatných oddělení. V roce 1956 zahájilo činnost oddělení parazitologie, v roce 1959 oddělení virologie a o šest let později byla zavedena diagnostika mykotických agens a diagnostika mykobakterií. V návaznosti na různé koncepce a reorganizace hygienické služby, přešlo pracoviště v roce 1991 pod Fakultní nemocnici v Plzni. Změna to byla pouze byrokratického charakteru, protože fyzicky pracoviště působilo v areálu nemocnice po celou dobu své existence.

Vzhledem ke svému odbornému přesahu vždy prosazovala těsnou spolupráci s klinickými pracovišti a vedla i své podřízené k co nejefektivnější mikrobiologické diagnostice. Takové, jejíž výsledky a jejich interpretace jsou srozumitelné pro klinické pracovníky a z níž má největší profit pacient. V návaznosti na tuto koncepci měla největší zásluhu na tom, že laboratoře klinické mikrobiologie vždy pohotově reagovaly na nové poznatky v oboru a nabízely tak klinickým pracovištím nejmodernější vyšetřovací metody k detekci infekčních agens. Společně s infektology a epidemiology se podílela na objasnění příčin mnoha závažných onemocnění a lokálních epidemií. Hlavně díky její vysoce odborné činnosti se plzeňské pracoviště řadilo mezi největší a snad i nejlepší v ČSSR i později v České republice.

Doktorka Valchová nikdy nemyslela jen na své domovské pracoviště, ale dbala na to, aby kvalitní mikrobiologickou diagnostikou byl pokryt celý Západočeský kraj (dnes Plzeňský a Karlovarský). Svým přičiněním tak prosadila vznik nových mikrobiologických laboratoří v okresu Cheb, Sokolov, Tachov, Klatovy a také laboratoře v Městské hygienické stanici v Plzni.

Dlouhá léta zastávala funkci tzv. Krajské odbornice, a měla tak možnost pozitivně ovlivňovat mikrobiologickou diagnostiku v celém regionu. Po celou dobu své profesní činnosti se starala o chod všech pracovišť na velmi vysoké odborné úrovni. S tím souvisela i snaha o jejich co nejmodernější materiální a přístrojové vybavení, srovnatelné na všech úrovních. Pravidelně organizovala odborné krajské semináře, na nichž se setkávali, vyměňovali si zkušenosti a přednášeli klinici, epidemiologové i pracovníci komplementu nejen z plzeňského regionu.

Dr. Valchová vychovala celou řadu mikrobiologů, kterým předávala nejen odborné znalosti, ale většinou je také „nakazila“ svým nevyčerpatelným entuziasmem pro obor. Vedení pracoviště předala v roce 1991 jedné z nich, MUDr. Anně Kobesové.

Za svoji odbornou činnost byla po zásluze oceněna jako jedna z prvních v ČR „Řádem zlatého stafylokoka“, udělovaným pracovištěm CEM SZÚ v Praze za zásluhy o významný rozvoj oboru mikrobiologie.

Milá Marie, celá řada Tvých žáků i spolupracovníků na Tebe nikdy nezapomene jako na člověka, na kterého se mohli vždy obrátit s problémy odbornými i soukromými, jako na člověka který svojí životní pozemskou pouť neprošel nadarmo a zanechal po sobě výraznou a nesmazatelnou stopu.

Karel Fajfrlík

Po dohodě šéfredaktorů je příspěvek otištěn i v časopise Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie.